

LAUSUNTO / TAPULIN KAIVOKSEN JA KAUNISVAARAN RIKASTAMON
LUPAHAKEMUKSEN OSITTAINEN PERUUTTAMINEN/ ...RIKASTAMON VAKUUKSIA
KOSKEVAN LUPAMÄÄRÄYKSEN MUUTTAMINEN, PAJALA,RUOTSI

136/11.01.00/2019

YTERJOLJ 25.06.2019 § 48

Valmistelija ympäristöpäällikkö Aapo Mäenpää:

Hakemus 1 :

Ruotsin Luonnonsuojeluvirasto (Naturvårdsverket) hakee Uumajan käräjäoikeuden maa- ja ympäristötuomioistuimelta (Umeå Tingsrätt, Mark- och miljödomstolen) Pajalan kunnassa sijaitsevan Tapulin kaivoksen ja Kaunisvaaran rikastamon lupapäätöksen osittaista peruuttamista. Lupapäätöksen on myöntänyt Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio 20.8.2010 (päätös nro M 11/09) ja sen haltija on nykyään Kaunis Iron AB. Peruuttamishakemus ei koske päätöksessä annettuja alueen jälkikäsitteilyyn sekä ympäristövahinkovakuutuksien asettamiseen liittyviä lupamääräyksiä (määräykset 20,22,23 ja 24).

Tapulin kaivoksen ja Kaunisvaaran rikastamon toiminnot sijoittuvat siten, että niillä voi olla Suomen ja Ruotsin rajan ylittäviä vaikutuksia. Näin ollen lupahakemus kuulutetaan Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen 18 ja 22 artikloiden mukaisesti myös Suomen puolella samalla tavalla ja samassa laajuudessa kuin jos kyse olisi vastaavasta hakemuksesta Suomessa.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) pyytää Tornion ympäristöterveysviranomaiselta lausuntoa Ruotsin Luonnonsuojeluviraston lupahakemuksen johdosta. Lausunto pyydetään toimittamaan kirjallisena ELY-keskuksen kirjaamoon viimeistään 25.6.2019 mennessä osoitteeseen PL 8060, 96101 Rovaniemi. ELY-keskustoimittaa lausunnon edelleen Uumajan käräjäoikeuden maa- ja ympäristötuomioistuimeen.

Lisätietoja antavat ympäristönsuojelupäällikkö Eira Luokkanen (eira.luokkanen@ely-keskus.fi) puh. 0295037485 sekä ylitarkastaja Anna-Leena Pitsinki (anna.pitsinki@ely-keskus.fi), puh 0295037029.

Hakemus 2:

Samanaikaisesti on vireillä Norrbottenin lääninhallituksen hakemus Tapulin kaivoksen ja Kaunisvaaran rikastamon vakuuksia koskevan lupamääräyksen muuttamiseksi. Tähän hakemukseen pyydetään lausuntoa 8.7.2019 mennessä.

Hakemusasiakirja

LIITE

Koska hakemukset 1 ja 2 on diarioitu Lapin ELY-keskuksessa samalle diarinumerolle (LAPELY/3705/2018), käsittelemme ne samassa pykälässä.

Hakemuksen 1 osalta Lapin ELY-keskus on toimittanut muistitikulla hakemusta koskevat tiedostot, joihin voi halutessaan tutustua ympäristöpäällikön työhuoneessa ennen kokousta. Tiedostoihin voi tutustua myös kokouksessa.

Poimintoja Ruotsin Luonnonsuojeluviraston hakemuksesta (suoria lainauksia virallisesta käännöksestä):

"Luonnonsuojeluvirasto haluaa aluksi painottaa, että tämän luvan peruuttamishakemus ei tarkoita sitä, että Luonnonsuojeluvirasto olisi ottanut kantaa kaivostoiminnan jatkamista vastaan kyseisellä paikalla. Luonnonsuojeluviraston ottaman kannan mukaa kaivostoimintaa ei tule sallia sen luvan mukaan, jonka Rajajokikomissio on antanut yllä mainituista syistä..."

"Aikaisempi toiminnan harjoittaja, Nordland Resources AB harjoitti toimintaansa poiketen voimassa olevasta luvasta. Kaunis Iron AB on 19.2.2018 alkaen toiminnan harjoittaja ja se on ilmoittanut harjoittavansa toimintaa samalla tavalla kuin aikaisemminkin. Luonnonsuojeluvirasto valitsee sen vuoksi hakea luvan osan peruuttamista, koska on olemassa kielletyn negatiivisen ympäristövaikutuksen riski muun muassa vesistöihin ja maahan tapahtuvien päästöjen muodossa, mikäli toimintaa harjoitetaan samalla tavalla kuin aikaisemminkin. Harjoitettu toiminta poikkesi luvasta muun muassa patojen rakenteen ja pohjaveden alenemisen suhteen. Toiminta on ristiriidassa voimassa olevan EU-oikeuden kanssa ja olemassa vaara, että vahingoittaa Natura 2000-aluetta. On edelleen epäselvää, voidaanko veden ympäristölaatuunormeja noudattaa ja toiminta ei täytä kaivosjäteasetuksessa olevia vaatimuksia. Luonnonsuojeluvirasto katsoo sitä paitsi, että kyseisen luvan käyttäminen merkitsee sitä, että toimintaa harjoitetaan suurelta osin ilman sitä valvontaa, joka on normaalia useissa muissa käytössä olevissa kaivoksissa. Tämä ehtojen epätarkan sisällön sekä laajojen Rajajokikomission valvontaviranomaiselle tekemien delegaatioiden vuoksi".

"Luonnonsuojeluviraston kanteen perusteet

Luonnonsuojeluviraston vaatimuksen perusteeksi osittaiseen peruuttamiseen esitetään seuraavaa. Ympäristökaaren 24 luvun 3§ mukaan lupaviranomainen saa peruuttaa luvan osittain, mikäli lupaa ja toiminnalle asetettuja ehtoja ei ole noudatettu ja poikkeama ei ole merkitykseltään vähäinen (2p). Peruuttaminen saa myös tapahtua, mikäli toiminnan seurauksena on aiheutunut huomattavaa haittaa, jota ei ennakoitu, kun toiminta tai toimenpide sallittiin (3p).

Peruuttaminen voi edelleen tapahtua, mikäli se on tarpeellista Ruotsin EU-jäsenyyden asettamien velvoitteiden täyttämiseksi (7p)."

Luonnonsuojeluviraston perusteiden yhteenveto

Luonnonsuojeluvirasto esittää yhteenvetona seuraavaa.

- Valittu säilytystekniikka ja patojen rakenne kyseenalaistetaan.
- Kaivosjätteen karakterisointi on puutteellinen.
- Kaivosjäterakennusten rakenne on poikennut annetusta luvasta. - Jätteenkäsittelysuunnitelmalle asetetut vaatimukset eivät täytä kyseisen kaivosjäteasetuksen vaatimuksia entisöinnistä toiminnan päättymisen jälkeen.
- Luvan edellyttämä rahallinen vakuus on liian pieni ja se pitää tarkistaa. Jo asetettu takuu tulee pysyä edelleen lääninhallituksen hallussa.
- Puuttuu relevantit rajoitusarvot sen estämiseksi, että ympäristölaatu normien ylitys tapahtuu purkuvesistöissä.
- On olemassa riski luvassa tapahtuvasta poikkeamasta, kun on kyse pohjaveden laskusta Kokovuomassa.
- On ilmeistä, että vaaditaan Natura 2000-lupa ja sellainen puuttuu.
- Muutetut kuorma-autotiet ja juna Narvikiin poikkevat luvasta."

LIITE

Kaunis Iron AB on antanut vastineensa Luonnonsuojeluviraston hakemukseen.

Hakemuksessa 2 Norbottenin lääninhallitus vaatii ensisijaisesti, että maa- ja ympäristötuomioistuimien muuttaa aikaisemman lupapäätöksen ehtoa 23 siten, että ehto saa seuraavan sanamuodon : "Luvan voimassaolo riippuu siitä, että toiminnalle on hyväksytty taloudellinen vakuus nettosummaltaan 155 miljoonaa kruunua. Taloudellinen vakuus on annettava maa- ja ympäristötuomioistuimen harkittavaksi ja sen on peitettävä kustannukset kaivoksen jälkikäsittelystä ja muista entistämistoimenpiteistä, joita toiminta saattaa aiheuttaa. Maa- ja ympäristötuomioistuimen on harkittava taloudellinen vakuus.

Lääninhallitus vaatii toissijaisesti lupaehdon 23 muuttamista siten, että ehto saa seuraavan sanamuodon :

"Luvan voimassaolo riippuu siitä, että toiminnalle on asetettu hyväksytty taloudellinen vakuus, jonka on peitettävä kustannukset kaivoksen jälkikäsittelystä ja muista entistämistoimenpiteistä, joita toiminta saattaa aiheuttaa. Taloudellisen vakuuden on koostuttava 50 miljoonan kruunun perussummasta sekä sisällettävä tulevat kustannukset 16 kruunua hiekka-altaan laajennukselle neliometriä kohti ja 35 kruunua neliometriltä muiden varastojen vaikutuksen alaiselta pinta-alalta mukaan lukien sivukivivarasto. Yhtiön on joka kolmas vuosi maksettava maa- ja ympäristötuomioistuimelle uusi taloudellinen vakuus ja sen lisäksi tilittää ajankohtaiset takuusumman laskelmat ja niiden aineisto. Maa- ja ympäristötuomioistuimen on harkittava taloudellinen vakuus."

YMPÄRISTÖPÄÄLLIKÖ AAPO MÄENPÄÄ :

Annetaan seuraava lausunto :

Ruotsin Luonnonsuojeluvirasto on esittänyt perustellun huolensa Tapulin kaivoksen ja Kaunisvaaran rikastamon aiheuttamasta uhkasta ympäristölle. Jos toiminnaharjoittaja on laiminlyönyt veloitteensa ympäristönsuojelun suhteen, voi uhkien realisoituessa niistä koitua Torninjoen kohdalla merkittävää ympäristöterveydellistä haittaa. Pohjois-Ruotsin malmivarantojen hyödyntäminen on alueen kehityksen kannalta tärkeää. Tämä ei kuitenkaan saa tapahtua sen kustannuksella, että luonnon hyvinvoinnin ja ympäristöterveyden kohdalla otetaan riskejä, jotka on vältettävissä huolellisella suunnittelulla ja niiden tarkalla toteuttamisella. Saadun selvityksen mukaan näitä tarpeettomia riskejä on otettu.

Norrbotenin lääninhallitus on esittänyt ensisijaisesti vakuuden nostamista 155 miljoonaan kruunun suuruiseksi. Mahdollisten ympäristövahinkojen edes jonkinlaiseen korjaamiseen tätä vaatimusta on pidettävä perusteltuna. Lisäksi esitämme, että toiminnaharjoittajalta tulee edellyttää korkealaatuisia hakemuksia, joista ilmenee selkeästi se, miten ympäristöterveydelliset näkökohdat tullaan toiminnassa ottamaan huomioon. Näin ei ole suinkaan ollut aina Tornionjoen valumaaluetta koskevissa hakemuksissa.

MERI-LAPIN YMPÄRISTÖTERVEYS- JA JOUKKOLIIKENNEJAOSTO:

Hyväksyttiin ja pidettiin pöytäkirja kokouksessa tarkastettuna tämän asian osalta.

LISÄTIEDOT: ympäristöpäällikkö Aapo Mäenpää, 0407555891

TÄYTÄNTÖÖNPANO: Ei muutoksenhakua.

Otteet:

Lapin ELY-keskus
